

101. zenb.

XLI. URTEA
2023 URTARRILA-EKAINA

ISSN 2530-3287

**Manuela
Mena
Octavio**

The Language House eta
Feel the Language
sortzailea eta zuzendaria

ORCID: 0000-0002-6937-2959

mmena30@gmail.com

**Mª Vicenta
González
Argüello**

Facultat d'Educació
Universitat de Barcelona

ORCID: 0000-0002-5262-9500

Bestelako lankidetzak

Online lankidetzak-koaderno bat, irakasleen gaitasun digitala garatzeko bideari ekiteko

COVID-19ak agerian jarri zuen irakasleek, eta oro har gizarteak, gabeziak dituztela gaitasun digitaletan, bizi ditugun egoerei erantzun egokiak eman ahal izateko. Ondorioz, irakasleen gaitasun digitalaren garapena lehentasunezko helburu bihurtu da hezkuntza-eremuan diharduten pertsonen etengabeko prestakuntzan. Helburu hori lortzeko, zenbait tresna proposatuko ditugu, eta guztiak jasoko dira behaketa- eta lankidetzak-koaderno batean: beharren analisia oinarritzen den lan-plana, autoebaluazio-galdetegiak, irakaskuntza-lanaren behaketa sistematikoa, hausnarketa-praktikaren erabilera eta, azkenik, behatutakoa oinarri hartuta, parekoen arteko atzeraelikadura edo esperientzia handiagoa duen irakasle batek egindakoa.

Gako-hitzak

behaketa, hausnarketa-praktika, Irakasleen Gaitasun Digitala

1. SARRERA

COVID-19aren ondoriozko osasun-egoerak hezkuntza-arloan finkatutako errutina asko aldatu zituen oro har, eta bereziki, irakasleen prestakuntzakoak. Ordura arteko irakaskuntza, nagusiki aurrez aurrekoa, online bihurtu zen 2020ko martxotik aurrera. Aldaketa hori zaila izan zen hasieran, presazkoa izan baitzen, baina irakasle eta ikasleak egokitu egin ziren; batzuek, gainera, abantailak ikusi zituzten. Egoera berri horrek agerian jarri zuen irakasle eta ikasleen gaitasun digitala garatzeko beharra; izan ere, guztiok erabili behar izan genituen bideokonferentzia-plataforma berriak eta ordura arte ezagutzen ez genituen tresna eta aplikazio digitalak. Gainera, aldaketa horiek irakaskuntza-maila guztietan gertatu ziren (Lehen Hezkuntza, Bigarren Hezkuntza, unibertsitatea, hizkuntzen irakaskuntza, etengabeko prestakuntza, etab.). Egoera hori arintzeko eta **Irakasleen Gaitasun Digitalarekin** (IGD) lotutako prestakuntza-gabeziei erantzuteko, Espainiako estatuan, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioak 2020ko irakasleen gaitasun digitalaren erreferentzia-esparrua eguneratu zuen, egoera berrira egokitzeko. Euskal Autonomia Erkidegoan, irakaskuntza araturako oro har, dokumentu bat idatzi da, eta, Espainiako dokumentuaren moduan, Europar Batasunaren *Digital Competence Framework for Educators (DigCompEdu)* delakoaren gidalerroei jarraitzen die; hala ere, dokumentu horiek ez diete eragiten beste irakaskuntza-arlo formal edo informal batzuei, adibidez helduen euskalduntzearen sektoreari.

Gure irakaskuntza-lanaren testuingurua alde batera utzita, IGDa garatzeko beharra dago, irakasleen etengabeko prestakuntzaren egungo beharrei erantzuteko eta, horrez gain, gure ikasleen gaitasun digitala garatzen laguntzeko. Horretarako, bide bati ekin behar diogu, eta, kasu askotan, ez dakigu zehazki zein den abiapuntua, zein izango den helmuga eta zein den hasierako "motxila" edo baliabide-multzoa. Nahiz eta ez dugun beti informazio hori, baditugu EAEn egindako azterlanak, adibidez HABEk egindakoa, non, IKANOS proiektuan oinarrituta, irakasleen gaitasun digitalen egoeraren berri ematen den (Murua, 2016). Informazio hori ezinbestekoa da prestakuntza-ikastaroak behar bezala antolatzeke eta hezkuntza-eskaintza zabalaren eta IGDa garatzeko prozeduren koherentzia-maila aztertzeke. Litekeena da guztiok ez izatea gai prestakuntza-bide bera egiteko IGDa garatzeko erronkan; beraz, garrantzitsua da gure proposamenek kontuan hartzea ikastetxe bakoitzaren abiapuntua oro har eta irakasle bakoitzarena zehazki. Aurretiazko ebaluazio horretan oinarrituta, jarraitu beharreko bidea erabaki ahal izango da, baita haren luzera eta hura osatuko duten etapak ere. Horrez gain, aurretiazko ebaluazioari esker, kontuan hartu ahal izango da bakoitzak behar duen ekipamendua. Bide horri ekiteko, **behaketa- eta lankidetzako koaderno digital bat** (BLKD) proposatzen dugu, dagoeneko baditugun erreferentzia-dokumentuetan oinarrituta.

2. ABIAPUNTUA: ZER DA IRAKASLEEN GAITASUN DIGITALA?

Duela urte batzuk, irakasleen garapen profesionala planteatzean, ikasgaiari eta teoria pedagogiko nagusiei buruzko ezagutzak azpimarratzen ziren, baita ezagutza horiek ikasgelako errealitatera transferitzeko gaitasuna ere. Une honetan, hala ere, agerian geratu da irakaskuntza-garapen profesional egokirako ezinbestekoa dela gaitasun digitala gaitzea. Alde horretatik, hau proposatzen du Europako Batzordeak (2020):

- COVID-19aren krisian oinarrituta ikastea, teknologia aurrekaririk gabeko eskalan erabili baitzen bai hezkuntzan eta bai prestakuntzan.
- Hezkuntza- eta prestakuntza-sistemak aro digitalera egokitzea.

INTEF (*Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado*) erakundeak egindako *Marco Común de Competencia Digital Docente* (2017) dokumentuan eta Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza Sailak egindako egokitzapenean (2022) oinarrituz gero, honela ulertzen dugu **gaitasun digitala**: "beren funtzioak teknologia digitalen bidez gauzatzeko eta hezkuntzako profesional gisa bizi ditzaketen egoera berezi eta jakinetan sor daitezkeen arazo eta ezustekoak konpontzeko, irakasleek aldi berean martxan jarri behar dituzten ezagutzen, trebeziak, gaitasunen eta jarreraren integrazioa" (Ikaskuntzaren Teknologien Lantaldea, 2022, 11-12).

3. LEHEN ETAPA: INDARGUNEAK, POTENTZIALA ETA AHULGUNEAK EZAGUTZEA

Gure IGDa garatzeko bidearen lehen etapan, hobeto ezagutu behar ditugu geure burua eta lan-testuingurua, gaitasun horrekin lotuta. Horretarako, *DigCompEdu* proiektuak galdetegi bat proposatzen du¹, autoebaluazio gisa, irakasleak jakin dezan zer mailatan dagoen bere IGDa garapena. Deskribatutako deskriptoreei dagozkien itemei erantzun ondoren –arlotan banatuta datoz item horiek–, sistemak dagozkion mailaren txosten bat eta gaitasun digitala garatzen jarraitzeko iradokizunak ematen ditu, maila handienera heldu arte (ikus 6.4 atala). Nahiz eta galdetegi unibertsitateko irakasleentzat diseinatuta dagoen, galderak eta erantzunak beste irakaskuntza-testuinguru batzuetara zabal daitezke.

¹ https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/CheckIn_HE_v2021_ES

Europako Batzordearen testuinguruan, doako tresna bat ere garatu dute, SELFIE izeneko², ikastetxei laguntzeko irakaskuntza-, ikaskuntza- eta ebaluazio-prozesuetan teknologia digitalak integratzen. Ikasleei, irakasleei eta ikastetxeetako zuzendaritza-taldeei bideratutako galdera eta baieztapen laburren bidez, SELFIE tresnak aukera ematen du erakunde hezitzaileetan teknologia integratzeko prozesuaren egoerari buruzko informazioa lortzeko. Jasotako emaitzetan oinarrituta, txosten bat egiten du indargune eta ahulguneekin, prestakuntza-planak diseinatzen.

Europako Kontseiluak aurkeztutako ereduaren aurretik, beste aditu batzuek ere eredu pedagogikoak proposatu dituzte irakaskuntzarako erreferentzia-esparru gisa. Adibidez, Shulman-ek proposatu zuen pedagogiak ez zuela egon behar ikasgaiaren testuingurutik kanpo, eta lotura estua izan behar zutela, PCK eredu (Pedagogical Content Knowledge) oinarrituta. Mishra eta Koehler-ek (2009), Shulmanen ideian oinarrituta, arlo teknologikoa txertatu zuten, eta TPACK eredu (Technological Pedagogical Content Knowledge) sortu.

Eredu hori esparru kontzeptual eta orientatzailea da irakasleentzat, teknologia berriak ikasgelan txertatzeko (Vallejo, 2013):

1. Teknologiaren bidez irakastea arazo konplexua da.
2. Arazo konplexuek konponbide sortzaileak behar dituzte.
3. Irakasleek "pakete" osoa (PACKage) diseinatzen dute, hau da, funtsezko hiru elementuak kontuan hartzen dituen TPACK eredu: pedagogia, ikasgaiaren gaineko ezagutza eta teknologiaren erabilera.

Premisa horien arabera, irakaslearen pedagogia-, diziplina- eta teknologia-ezagutzak elkarrekin daude lotuta ikasgelaren testuinguruan, eta instrukzio-diseinuko eredu bat sortzen dute. Beraz, irakasleak ikasi behar du bere ezagutza, gaitasun eta trebetasunak erabiltzen, interakzio horrek benetan hobe dezan ikas-irakas prozesuaren kalitatea, aurretik deskribatutako hiru arloak txertatuz.

4. BIGARREN ETAPA: BIDEA BEHATZEA ETA BERTAN GEURE BURUA

Irakaskuntzari buruzko informazioa biltzeko modu bat da eskolen behaketa (Richards eta Lockhart, 1998), bai irakasleen hasierako prestakuntzan, bai etengabeko prestakuntzan, ondoren aztertu ahal izateko. Behaketa garapen profesionaleko tresna gisa integratzea da xedea.

COVID-19aren egoeraren ondorioz, irakasleek eskolak grabatzen ikasi behar izan zuten, bideokonferentzia-plataformen bidez, eskolak emateko. Zoom, Meet, BB collab, Bbbserver eta antzeko plataformek eskolak erregistratzeko aukera eman dute, ondoren irakasleek ikusi ahal izateko. Hala ere, irakasle guztiak ez dute eskolak erregistratzeko aukera hori baliatzen, ondoren behatzeko, aztertzeko eta hausnartzeko. Ikuspegi hori da gure proposamenean aurkeztzen duguna; hau da, grabatutako eskoletan oinarritutako behaketa irakasleen prestakuntza-tresna gisa. Ekintza horiek jarraibideak behar dituzte, IG-Daren garapenean eragin positiboa izan dezaten. Horregatik planteatzen dugu grabatutako eskolak behatu eta aztertzea IGDa garatzeko, autobehaketaren bidez, eta, etengabeko prestakuntzaren kasuan, kideen arteko behaketaren bidez. Hasierako prestakuntzaren kasuan, berriz, irakasle edo aholkulari esperimintatu baten behaketa proposatzen dugu.

² Honako hau da ingelesezko siglen esanahia: "ikaskuntza eraginkor bati buruzko hausnarketa pertsonala, berrikuntza sustatuz hezkuntza-teknologiaren bidez".

Eskolak erregistratzea, ondoren aztertzeke, aurrerapauso handia izan da behaketaren arloan, irakasle eta ikasleek beharrezkotzat jo dutenean ikusi ahal izan baitute erregistratutako saioa, gelditzeke, iruzkintzeke, aztertzeke eta grabatutako zatiei buruz eztabaidatzeko, Batlle Rodríguezek (2017) adierazitakoaren moduko adibideekin. Hala ere, irakaskuntza-testuinguru batzuen ezaugarrien ondorioz (zailtasun teknikoak, ikasleen adina, irakasleen erreparoiak, etab.), kamerak ezin izan dira beti erabili; beraz, une honetan, eskola-grabaketez gain datuak biltzeko beste tresna batzuk daude, besteak beste egunerokoak, landa-oharrak edo paper-zorroak (Cuesta, González eta Pujolà, 2022).

1. taula. Ikasgelan datuak biltzeko tresnak. Berezko ekoizpena

Tresna	Abantailak	Eragozpenak
Behaketa-fitxak	Behatutako eskolak erregistratzeko aukera ematen dute, alde aurretik zehaztu diren behaketa-helburu espezifiko batzuetan oinarrituta.	Lankide baten laguntza behar da informazioa biltzeko.
Egunerokoak	Erraz kudeatzen dira, eta irakasleak egitura edo helburuak besterik ez du erabaki behar.	Subjektibotzat jotzen dira, irakaslearen pertzepzioak direlako.
Landa-oharrak	Baliteke osatugabeak izatea, eskolan zehar hartzen direlako.	Subjektibotzat jotzen dira, irakaslearen pertzepzioak direlako.
Portfolioak	Balio handiko tresna da garapen profesionalerako; izan ere, edukiontzizat jotzen da, non irakasleak eta behatzaileak datuak biltzeko erabilitako balizko tresna guztiak jasotzen diren.	Denbora luzea eta sistematikotasun handia eskatzen ditu irakaslearen eskutik.

Geroz eta gehiago dira parekoen arteko behaketa-plan (*peer review*) baten alde egiten duten erakunde eta zuzendaritza-taldeak, irakasleei irakaskuntza-praktika hobetzen eta haien inguruetako hezkuntza-ikuspegiak eraldatzen laguntzeko (Bell, 2005). Erakunde askotan arrakastaz ezarri dituzten prestakuntza- eta irakaskuntza-praktikei IGDa garatzeko beharra gehitzen badiegu, eskolako irakaskuntza-testuinguru berrien (aurrez aurrekoa, jardun bikoia, lineakoa) eskariei erantzun ahal izateko, parekoen arteko online behaketa da etengabeko prestakuntza-plan bat bermatzeko eta IGDean eragin positiboa izateko bidea. Beraz, erakundeek kidekoen arteko behaketa-plan bat diseinatu behar dute— online, aurrez aurre edo mistoa—, eskoletan behatzeko moduko osagai jakin batzuen analisia eta ebaluazioa sustatzeko (Mandernach eta Taylor, 2015).

5. HIRUGARREN ETAPA: HELBURU ESPEZIFIKOAK IBILBIDEAN ZEHAR

Helmugara iritsi nahi badugu, argi izan behar dugu hura zein den. Irakaskuntza-praktikarekin lotutako elementu behagarriez gain, planak helburu espezifiko batzuk ere izan behar ditu, irakasleen, ikasleen eta hezkuntza-komunitateko gainerako eragileen gaitasun digitala garatzeko. Alde horretatik, Irakasleen Gaitasun Digitalen Erreferentzia Esparruen dokumentu ofizialean (*DigCompEdu*) jasotako garapen-arloak dira erreferentzia gisa erabili ditugunak gure proposamenaren helburuak finkatzeko.

Proposatzen dugun behaketa-plana moldakorra eta malguua da, eta edozein hezkuntza-testuingurutara egokitu daiteke, arautu gabeko ikastetxeetako irakasle-talde txikietatik ikastetxe publiko eta pribatuetako diziplina anitzeko taldeetara, baldin eta haien helburua bada ikastetxean behaketa-plan bat ezartzea, IGDa hobetzeko, ebaluazio-kultura sortzeko eta etengabeko prestakuntzarako ingurune dinamiko bat sortzeko. Hori diseinatzeko, erakunde hezitzaileak eta taldeak haien beharretan eta eskuragarri dauden baliabide digitaletan oinarritutako irizpide eta behaketa-elementuak finkatu behar dituzte.

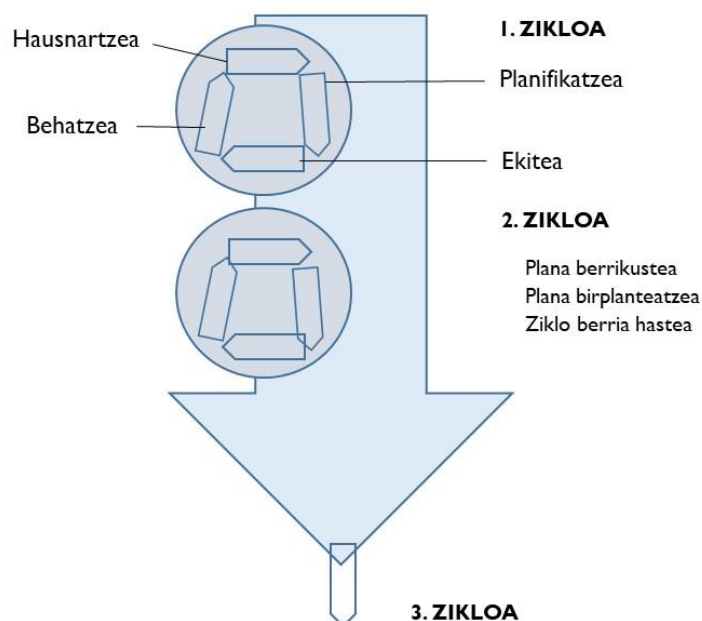
Ikerketa-ekintza (*action-research*) da proposamen horren atzean dagoen ikuspegia, eta haren helburu nagusia da gizarte- eta antolakuntza-arazo konplexuen izaera ulertzea, hausnarketaren eta ekintzak ezartzearen bidez, behatutako emaitzetan oinarrituta. Metodo hori arrakastaz onartu eta erabili dute zenbait arlotan, adibidez hezkuntzan (Carr eta Kemmis, 1986).

Ikuspegi hori lau fase nagusik osatzen dute: eredu honetan planteatzen denaren arabera, irakasleak, lanean pertsona gisa errealizatzeko eta emantzipatzeko, ziklo hauek sortu behar ditu modu sistematikoan:

- Planifikazioa: irakaskuntza-ekintza antolatzea, segurtasun eta kezka pertsonal eta profesioaletatik abiatuta.
- Ekintza: aldez aurretik planifikatutako ideiak praktikan jartzea ikasle-taldearekin.
- Behaketa: ekintzaren grabaketa, egunerokoa edo dena delakoa, ekintza-prozesuan zehar gertatzen den hausnarketaz gain.
- Hausnarketa: behaketaren ondorengo analisia, "ekintzari buruzko hausnarketa", planifikazio berri bati ekiteko eta ikerketa-ekintza ziklo berri bat irekitzeko.

1. irudian ikus daitezke prozesuaren une nagusien artean ezar daitezkeen loturak; eza-gutzaren eta ekintzaren arteko aldea murriztea da horien, irakasleei irakaskuntza-praktika hobetzeko baliabideak emateaz gain.

1. irudia. Planifikazio-, ekintza-, behaketa- eta hausnarketa-zikloak sortzeko ereduak. (Berezko ekoizpena).

Ikuspegi horrek protagonismo handia ematen dio irakasleari, eta, haren arabera, irakaslearen autonomia ikertzaileak aukera emango dio profesional gisa garatzeko. Halaber, ikuspegi horrek irakasleen arteko harremanak eta elkarreraginak sustatzen ditu, lankidetzako tresnekiko lanaren bidez ideia eta hausnarketan trukea errazteaz gain.

Ikerketa-ekintza prozesu horretan, funtsezkoa da behatzailearen rola. Behatzailea irakasle prestatua izango da, eta esperientzia izango du behatuko dituen eskolen tipologian, aukeratutako ikuspegiaren eta irakaskuntzaren mailan nahiz testuinguruan *feedback* formatiboa emateko. Gai izango da irakaskuntza-saio bateko ekintza guztiak aldi berean jasotzeko eta horiek finkatutako helburuen arabera isolatzeko. Hauexek behatzailearen rola da lehen fasean: irakasleari laguntzea behaketa antolatzen, IGDaren helburuak mugatzen eta taldeari, programari eta ikuspegi didaktikoari buruzko informazioa biltzen. Behaketa-fasean, berriz, proposatutako fitxetan informazioa jasotzea da haren rola. Azken fasean, topaketa egingo da behatutako pertsonarekin; horretarako, behaketa-fitxak, oharra eta iruzkinak prestatu beharko ditu, behatutakoaren alderdi positiboak eta hobetzeko modukoak bilatuko ditu eta horien alternatibak proposatuko.

6. EKIPAMENDUA: BEHAKETA- ETA LANKIDETZA-KOADERNO DIGITALA (BLKD)

Atal honetan, *OneNote* bidez sortutako *behaketa- eta lankidetzako koaderno digitala* (BLKD) aurkeztuko dugu, haren helburu eta zatiekin, behaketa-plana oso-osorik jasotzeko; irakasleen gaitasun digitala garatzea da planaren xedea.

Honako zati hauetan egituratu da:

- erabiltzailearen eskuliburua;
- ikastetxearen diagnostikoa;
- IGDaren diagnostikoa;
- planifikazioa;
- ekintza;
- behaketa;
- hausnarketa;
- tresna-kutxa;
- kasu-adibidea.

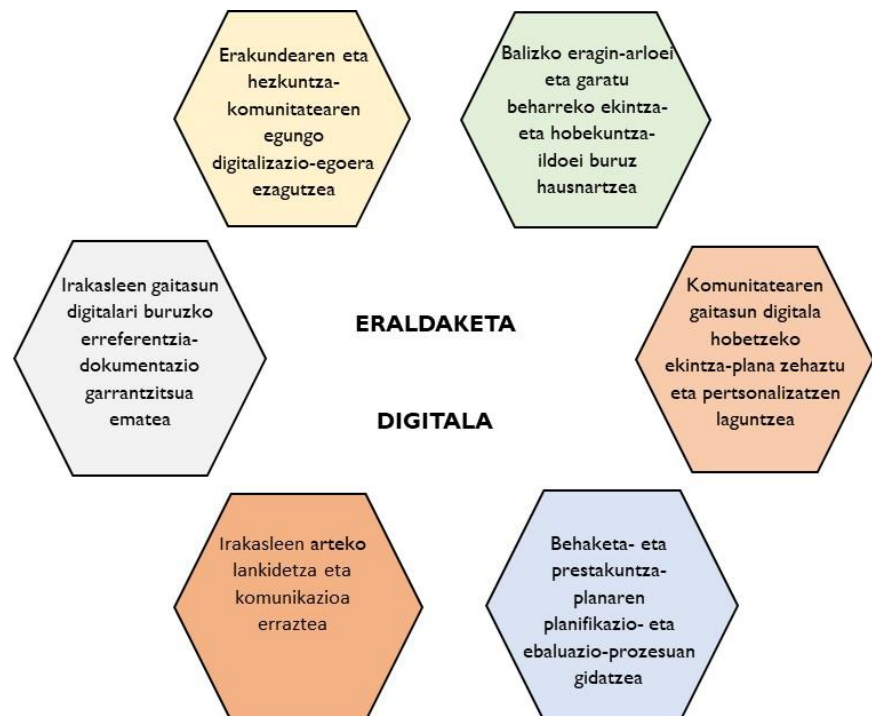
Aurreko ataletan aurkeztutako erreferentzia-kontzeptu eta -dokumentuetan oinarrituta diseinatu da koadernoak, IGDa behar bezala garatzeko. Nahiz eta jarraian egingo den koadernoaren edukiaren laburpen xehatua, online bertsioa oso-osorik eskura daiteke esteka honetan: https://1drv.ms/u/s!AmJ5055N5CY5jioB-agxbsv_L3xu?e=hhYwFj

2. irudia. Nire behaketa- eta lankidetzakoaderno digitala. IGDaren atalak erlaitzetan.

Aukeratutako tresnak (*OneNote*) aukera ematen du espazio bakarrean oharrak hartzeko, informazioa biltzeko eta zenbait erabiltzaile lankidetzan aritzeko. Beraz, esparru egokia da hezkuntza-komunitateko eragileen arteko elkarreraginerako, testuinguru seguru eta pribatu batean. Koaderno digitalean jarraibideak, autoebaluazio-galdetegiak, fitxak, infografiak, behaketa-protokoloak eta gaitasun digitala ebaluatu eta garatzeko tresnak jaso dira. Jarraian, IGDaren garapenarekin lotutako prestakuntza-helburu nagusiak zehaztuko dira, eta horiek lor daitezke BLKDaren testuinguruan.

3. irudia: Prestakuntza-helburuak. (Berezko ekoizpena).

BLKDak edukia egituratzen du zenbait orrialde edo erlaitzatan oinarrituta, orain arte aurkeztu den IGDaren egungo egoeraren arabera, erakunde hezitzailearen gaitasun digitalaren diagnostikotik banakako behaketa-planera, garapen-faseekin eta haren ebaluazioarekin (“erabiltzailearen eskuliburua”, “erakundearen diagnostikoa”, “IGDaren diagnostikoa”, “planifikazioa”, “ekintza”, “behaketa”, “hausnarketa”, “nire tresnak” eta “kasu-adibidea”).

6.1. ERABILTZAILEAREN ESKULIBURUA: IBILBIDEA EZAGUTZEA

Lehen atala lagungarria da irakaslearentzat BLKDean nabigatzeko. Bertan, koadernoaren orrialde eta azpiorrialdeak aurkezten dira, baita irakasleak horietako bakoitzean egin beharreko jarduerak eta haien helburuak ere.

6.2. IKASTETXEAREN DIAGNOSTIKOA: TALDEAREN INDARRAK NEURTZEA

IGDa garatzeko prozesuaren hasieran, ikastetxearen beharren analisia egin behar da, modu errealistan aztertu ahal izateko irakasleak aurrean izango duen planaren tamaina. Erakundearen irakaskuntzan eta kudeaketan inplikaturako eragileei (ikasleei, irakasleei eta zuzendaritza-taldeko kideei) buruzko informazioa biltzeko, SELFIE eta antzeko tresnak izango ditugu lana errazteko. SELFIE tresnak, galdera egokiak aurkezteaz gain, erregistroa gordetzen du behar dugun guztietan kontsultatu ahal izateko. Helburu horretara bideratutako BLKDaren orrialdea jaso dugu:

4. irudia. SELFIE. Ezagutu zure ikastetxearen potentzial digitala.

6.3. IGD-AREN DIAGNOSTIKOA: IBILBIDERAKO NORBERE BURUA PRESTATZEA

Gure esparrua argitu ondoren, irakasle gisa ditugun behar espezifikotan jar dezakegu arreta. Horretarako, gure IGDaren garapenari begira non gauden jakiteko galdetegi espezifikoa erantzun ondoren, gure indarguneak eta ahulguneak jasoko dituen txosten bat lortuko dugu. Txostenak, halaber, iradokizunak ematen ditu gure garapenarekin jarraitzeko³. Horri esker, irakasleak hasierako diagnostikoa izango du eta, mailaren arabera, lanari ekiteko erreferentzia-esparru sendoa.

³ https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/CheckIn_HE_v2021_ES

5. irudia. Gaitasun digitalak.

CDCO | Manual de usuario | Diagnóstico del centro | **Diagnóstico CDD** | Planificación | Acción | Observación | Reflexión | Mis herramientas | Ejemplo de caso

Competencias digitales

Test de competencias digitales

Esta herramienta de autoevaluación se basa en el Marco Europeo de Competencia Digital para Educadores (DigCompEdu). **DigCompEdu** establece 22 competencias organizadas en seis áreas. Las competencias se explican en seis niveles diferentes de habilidad (A1, A2, B1, B2, C1, C2). **DigCompEdu** se dirige a educadores en todos los niveles de educación, desde preescolar hasta educación primaria, secundaria y superior. El marco está enfocado en apoyar y motivar a los profesores en el uso de herramientas digitales para **mejorar e innovar en la educación**.

Esta herramienta tiene como objetivo permitirle **reflexionar** sobre sus fortalezas y debilidades en el uso de las tecnologías digitales en la educación. Le invitamos a **autoevaluarse** con 22 elementos que son representativos de las 22 competencias del marco **DigCompEdu**. Para cada uno de estos elementos, elija una de las cinco opciones de respuesta.

Accede al test [aquí](#)

Fuente: <https://ec.europa.eu/eusurvey/runner/DigCompEdu-#ES?startQuiz=true&surveylanguage=EN>

6. irudia. Gaitasun digitalen galdetegia.

CDCO | Manual de usuario | Diagnóstico del centro | Diagnóstico CDD | Planificación | Acción | Observación | Reflexión | Mis herramientas | Ejemplo de caso | +

Cuestionario para el diagnóstico del centro
Tómate unos minutos para reflexionar sobre el punto de partida de tu centro en relación a la observación, la formación y la digitalización de tu centro. Para ello, puedes seguir los indicadores mostrados en la figura 1.

Indica en qué medida estás de acuerdo con las siguientes afirmaciones:

A día de hoy, mi centro cuenta con...	Muy de acuerdo	De acuerdo	En desacuerdo	En total desacuerdo
Un plan para la observación en el contexto de aula tradicional				
Un método para la comunicación de los resultados de evaluación de la observación a los docentes				
Un método para la comunicación de los resultados de las encuestas de satisfacción de los estudiantes				
Herramientas específicas para recoger información sobre el proceso de enseñanza				
Una cultura de formación docente				
Un sistema para la autoevaluación de las prácticas docentes				
Un sistema para la evaluación informal entre iguales				
Una cultura en la que el equipo docente realiza cambios a la actividad docente basándose en los resultados de las encuestas de los estudiantes y en la autoevaluación				
Un plan para la observación en línea				
Profesorado con experiencia docente en línea				
Información detallada sobre el acceso a dispositivos electrónicos y conexión a Internet por parte del alumnado				
Información detallada sobre el nivel real de competencia digital de los docentes				
Acceso a un Espacio Virtual de Aprendizaje (EVA) propio				

Figura 1: Checklist traducido y adaptado de Tobin, Mandernach & Taylor. Evaluating Online Teaching. Implementing Best Practices. 2015.

Galdetegia lagungarria izango da ikasgelan aplikatu daitezkeen baina erabiltzen ez ditugun aukera teknologikoez jabetzeko.

6.4. PLANIFIKAZIOA: IBILBIDEA AZTERTZEA

Garapen profesionaleko plan bat aurrera eramateko, beharrezkoa da antolatzea, gaitasun digitalarekin lotutako segurtasun eta kezka pertsonal eta profesionaletatik abiatuta. Jarduera hori egiteko, irakasleari zenbait jarraibide eskaintzen zaizkio, lortu nahi diren helburuak, horretarako kronograma eta erabil ditzakeen lan-tresnei eta horiek erabiltzeko moduari buruzko pistak antolatzen laguntzeko.

7. irudia. Planifikazioa.

Manual de usuario | Diagnóstico del centro | Diagnóstico CDD | Planificación | Acción | Observación | Reflexión | Mis herramientas | Ejemplo de caso | +

Planificación

Organización de la acción docente: surtido de las seguridades e inquietudes personales y profesionales en relación a la competencia digital.

Conocida la realidad y habiendo delimitado el problema, se debe establecer el **plan de acción** que se va llevar a cabo. Es importante recordar que la competencia digital, como cualquier otra competencia, se ha de ir desarrollando de forma progresiva por lo que el ámbito de actuación en torno al que gire el problema delimitado no ha de ser muy ambicioso para asegurarnos el éxito. No se debe olvidar que dicho plan no se entiende como algo totalmente cerrado y delimitado; si algo caracteriza a la I-A es una estructura abierta y flexible. El plan general que se elabore debe ser lo suficientemente flexible como para que pueda incorporar aspectos no previstos en el transcurso de la investigación que podrán ser integrados en las acciones ya establecidas:

- Plantear problemática**
 - En relación con mi competencia digital me preocupa...
 - Siento que necesito mejorar...
- Definir objetivos y organizar la secuencia de actuación**
 - Voy a concentrarme en los siguientes objetivos...
 - Voy a seguir los siguientes pasos...
- Establecer cómo se van a recoger los datos**
 - ¿Grabación de las sesiones en vídeo?
 - ¿Registro en vídeos/audios de las notas tomadas?
 - ¿E-portafolio?
 - ¿Notas en papel?

- Establecer un cronograma realista de las acciones que se van a llevar a cabo**
- Utilizaré Google Calendar para establecer fechas clave con mi supervisor
- Tutorías semanales?

Garrantzitsua da planifikazio-fasean denbora ematea, baliabidez jabetzea eta, batez ere, errealistak izatea. Helburu bideragarriak proposatu behar dira, epe laburrean lortzeko modukoak, gure garapen profesionaleko planean arrakasta bermatu nahi badugu.

6.5. EKINTZA: ELKARREKIN AURRERA EGITEA

Espazio honetan, alde aurretik planifikatutako ideiak praktikan jartzeko beharko den guztia berrikusi behar da, irakaskuntza-praktikaren eta gaitasun digitalaren behaketa egiteko eskola-saioari begira: materiala, plataforma, konexioa, behatzaileari sarbidea ematea, etab.

Horrez gain, behatzailearen garrantziaz jabetzeko unea ere bada. Alde horretatik, zenbait behaketa-mota bereiz daitezke behatutako pertsonaren arabera: irakaslea bere buruari begira (autobehaketa) edo tutore edota aholkulari bat, behatutako pertsonari laguntzeko prestakuntzarekin lotutako alderdi teorikoen eta irakaskuntza-jardueraren kontu praktikoa nahiz tekniko espezifikoaren arteko loturak ezartzen.

8. irudia. Ekintza.

6.6. BEHAKETA: GURE PAISAIARI ERREPARATZEA

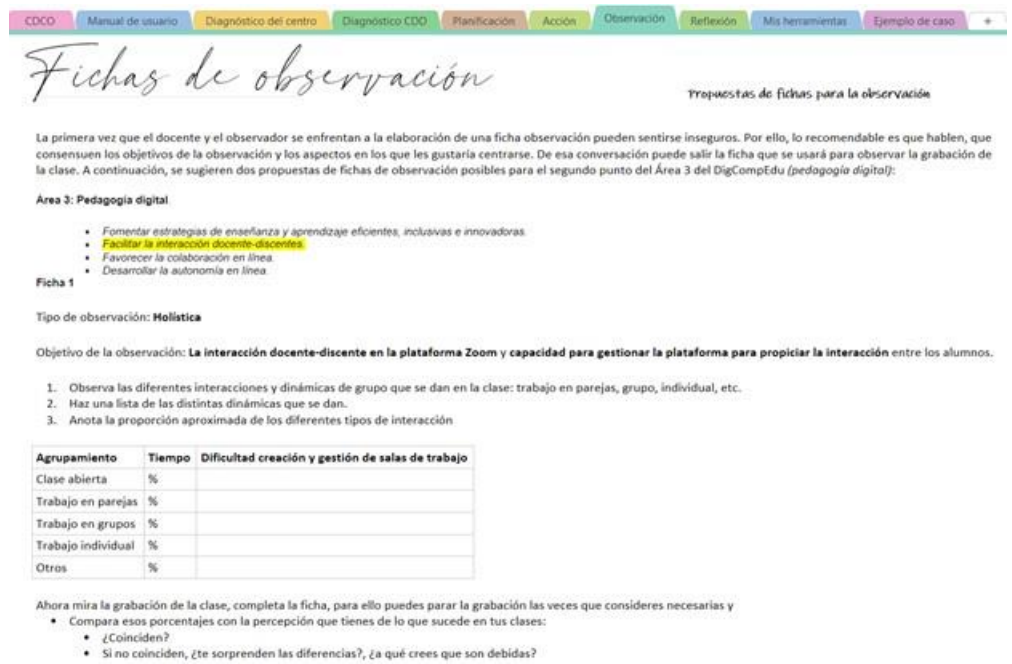
Espazio honetan, irakasleari ideiak ematen zaizkio behaketa errazteko, adibidez ahalik eta xehetasun handienekin planifikatzea eskola-saioa, modu argi eta sinplean bildu ahal izateko proposatutako helburuei, taldearen ezaugarriei, taldekatzeei, egingo diren jarduerari, eta abarri buruzko informazioa. Horrez gain, 3 fitxa txertatuko dira, atal hauekin: behaketa-protokoloa, nire behaketa-errubrika (haren helburua da prozesuaren behaketa- eta ebaluazio-irizpideak ebaluatzea, irakaslea orientatzeko irakaskuntza-proiektuetan teknologia aukeratu eta erabiltzeko orduan) (9. irudia) eta behaketa-fitxen adibideak –lagungarriak izan daitezke irakaslearentzat, behatzailearekin batera fitzak diseinatzeko finkatutako helburuen arabera– (ikus 10. irudia).

9. irudia. Behaketa-errubrika.

Criterios	Usuario experto	Usuario notable	Usuario medio	Usuario novato
Objetivos curriculares y tecnológicos (Uso de la tecnología basada en el currículo)	Las tecnologías seleccionadas en la planificación didáctica están estrechamente alineadas con uno o más objetivos curriculares.	Las tecnologías seleccionadas en la planificación didáctica están alineadas con uno o más objetivos curriculares.	Las tecnologías seleccionadas en la planificación didáctica están parcialmente alineadas con uno o más objetivos curriculares.	Las tecnologías seleccionadas en la planificación didáctica no están alineadas con uno o más objetivos curriculares.
Estrategias de enseñanza y tecnologías (Uso de la tecnología en la enseñanza-aprendizaje)	El uso de la tecnología apoya de manera óptima las estrategias de enseñanza.	El uso de la tecnología apoya las estrategias de enseñanza.	El uso de la tecnología apoya mínimamente las estrategias de enseñanza.	El uso de la tecnología no apoya las estrategias de enseñanza.
Selección de tecnología (Compatibilidad con los objetivos curriculares y las estrategias de enseñanza)	La selección de tecnología(s) es ejemplar con respecto a los objetivos curriculares y las estrategias de enseñanza.	La selección de tecnología(s) es apropiada, aunque no ejemplar, con respecto a los objetivos curriculares y las estrategias de enseñanza.	La selección de tecnología(s) es poco apropiada con respecto a los objetivos y las estrategias de enseñanza.	La selección de tecnología(s) es inapropiada con respecto a los objetivos curriculares y las estrategias de enseñanza.
Adecuación (Contenido, pedagogía y tecnología en forma conjunta)	Contenido, estrategias de enseñanza y tecnología se articulan completamente entre sí dentro de la planificación didáctica.	Contenido, estrategias de enseñanza y tecnologías se articulan entre sí dentro de la planificación didáctica.	Contenido, estrategias de enseñanza y tecnología se articulan parcialmente entre sí, dentro de la planificación didáctica.	Currículo, estrategias de enseñanza y tecnología no se articulan entre sí dentro de la planificación didáctica.

10. irudia. Behaketa-fitxa.

The screenshot shows a digital observation form interface. At the top, there is a navigation bar with tabs: COCO, Manual de usuario, Diagnóstico del centro, Diagnóstico CDO, Planificación, Acción, Observación (highlighted), Reflexión, Mis herramientas, and Ejemplo de caso. The main title is 'Fichas de observación' in a cursive font. Below the title, there is a subtitle 'Propuestas de fichas para la observación'. The text explains that the first time a teacher and observer create an observation form, they may feel insecure and recommends talking about objectives and aspects to focus on. It then suggests two proposals for forms for the second point of the Area 3 of DigCompEdu (digital pedagogy).

Area 3: Pedagogía digital

- Fomentar estrategias de enseñanza y aprendizaje eficientes, inclusivas e innovadoras.
- Facilitar la interacción docente-alumnos.**
- Favorecer la colaboración en línea.
- Desarrollar la autonomía en línea.

Ficha 1

Tipo de observación: **Holística**

Objetivo de la observación: **La interacción docente-discente en la plataforma Zoom y capacidad para gestionar la plataforma para propiciar la interacción** entre los alumnos.

- Observa las diferentes interacciones y dinámicas de grupo que se dan en la clase: trabajo en parejas, grupo, individual, etc.
- Haz una lista de las distintas dinámicas que se dan.
- Anota la proporción aproximada de los diferentes tipos de interacción.

Agrupamiento	Tiempo	Dificultad creación y gestión de salas de trabajo
Clase abierta	%	
Trabajo en parejas	%	
Trabajo en grupos	%	
Trabajo individual	%	
Otros	%	

Ahora mira la grabación de la clase, completa la ficha, para ello puedes parar la grabación las veces que consideres necesarias y

- Compara esos porcentajes con la percepción que tienes de lo que sucede en tus clases:
 - ¿Coinciden?
 - Si no coinciden, ¿te sorprenden las diferencias?, ¿a qué crees que son debidas?

6.7. GELDIALDI BAT BIDEAN: HAUSNARKETA

Eskolen behaketari buruz emandako informazioa baliagarria da behatutako irakaslearentzat honako hauen garrantziaz jabetzeko: ikas-irakas prozesuaz, ikasgelako prozesuan gidari eta laguntzaile gisa duen rolaz, material analogiko eta digitalen erabileraz, irakaskuntza-plataformak erabiltzeko trebetasunaz eta abarrez. IGDa garatzea da azken xedea. Eskola-saioa grabatu eta aukeratutako tresnan behaketari buruzko informazioa bildu ondoren, datu horiek aztertu behar dira.

Analisi horren bidez, behaketan bildutako informazioa behatutako irakaslearen prestakuntza-helburuekin lotzen da. Lotura horren bidez, behatzailea eta behatutako pertsona ase behar dira, eta, hobetzeko moduko alderdiez gain, ziurrenik, behatu beharreko alderdi berriak aterako dira, prozesutik eratorrita. Behatzaileak eta behatutako pertsonak gai izan behar dute lasai hitz egiteko bakoitzak eskola-saiotik ateratako ondorioei buruz, baita horiek alderatu eta bildutako informazioarekin argudiatzeko ere, ahalik eta baliorik objektiboena emateko. Horregatik da hain garrantzitsua eskolak grabatzea; biak ez badira ados jartzen alderdi batzuetan, gatazka sortzen duten uneak beharrezkoa den guztietan ikusi eta horiei buruz eztabaidatu ahal izateak aukera emango du aurrera egiteko.

Behatutakoari buruzko eztabaidez gain, komenigarria da irakaslea gai izatea hausnartzeko, besteak beste helburuak lortu izanari, topatutako zailtasunei eta dagoen prestakuntza-uneari buruzko ondorioak atera ahal izateko. Behaketak, eztabaidak eta hausnarketak, besterik gabe, ez dute bermatzen IGDa garatzea; horretarako, prozesuaren ondoren, behatutako pertsonak gai izan behar du ekintza-plan bat diseinatzeko, prestakuntza-gabeziak estaltzeko eta bere burua garatzen segitzeko.

11. irudia. Hausnarketa.

6.8. NIRE MOTXILA: IGD-A GARATZEKO TRESNAK

Espazio honetan, informazio gehiago ematen da IGDa garatzeko eta irakaskuntzan teknologia integratzeko: teknologia integratzeko matrizea, Irakasleen Gaitasun Digitalaren Erreferentziarako Esparruaren konpetentzia-arlo nagusiak; Hiritarrentzako Gaitasun Digitalaren Esparrua; INTEF erakundeak gaitasun digitala lantzeko prestatutako aplikazioari buruzko informazio garrantzitsua ("EduPills"; ikus 11. irudia); erabilgarritasunean arduatutako hezkuntza-baliabide digitalak ebaluatzeko irizpideak (Nokelainen, 2005) eta irakasleen nahiz ikasleen gaitasun digitala garatzeko aplikazio erabigarriak.

12. irudia. EduPills.

6.9. BESTEEN IBILBIDEEI ERREPARATZEA: KASU-ADIBIDEA

Azkenik, BLKDaren atal batean, proposatutako urratsen adibideak ematen dira. Horri esker, espero da aldez aurretik prestakuntza-planen diseinuarekin lotutako esperientziarik ez duten behatzaile eta irakasleek ohiko prozesu eta tresnak ezagutzea.

13. irudia. Kasu-adibidea.

The screenshot shows a digital interface for a 'Cuaderno Digital Colaborativo de Observación'. At the top, there is a navigation bar with tabs: 'CDCO', 'Manual de usuario', 'Diagnóstico del centro', 'Diagnóstico CDO', 'Planificación', 'Acción', 'Observación', 'Reflexión', 'Mis herramientas', and 'Ejemplo de caso'. The 'Ejemplo de caso' tab is selected. Below the navigation bar, the title 'Ejemplo de caso' is written in a cursive font. Underneath, the text reads: 'Presentación del caso'. The main content area contains a paragraph in Spanish: 'Emily Brönte es profesora de lengua y literatura de bachillerato y recientemente se ha propuesto introducir nuevas herramientas digitales en sus clases para mejorar los niveles de participación y motivación de su alumnado. Para ello, Emily ha decidido ir introduciendo cada semana una nueva aplicación, recoger información de cómo le ha funcionado, analizar esos datos, ver si los resultados son positivos en relación con la participación y la motivación de los alumnos y también con su experiencia como usuaria de la nueva aplicación. En las sucesivas páginas de este apartado resumimos el proceso que ha seguido Emily basándose en la información y en los pasos estipulados en los diferentes apartados del Cuaderno Digital Colaborativo de Observación que recientemente han recibido en su Centro.' To the right of the text, there is an illustration of a woman sitting on a bench, looking thoughtful.

7. IBILBIDEAREN AMAIERA

Proiektuaren hasieran adierazi genuen helburua lortu delakoan gaude: barneko prestakuntza-plan bat egitea, testuinguratua, malgua eta erakunde hezitzaile bakoitzaren errealitatera egokitzeko modukoa. Horrela, IGDa garatzeko kideen arteko behaketa ahalbidetuko da eta barneko prestakuntza-kultura sortuko. Prestakuntza-plan hori IGDaz Europako Kontseiluak plazaratutako erreferentzia-dokumentuen esparruan kokatzen da, baita behaketa eta garapen profesionalari buruzko aurretiazko lanen esparruan ere.

Proposatutako helburua lortzeko, behaketa-koaderno digital bat diseinatu da erraz erabil daitekeen tresna batean (*OneNote*); koadernoaren malgutasuna eta inplikaturako eragileen arteko lankidetzak indartuko dira tresna horren bitartez. Koaderno horretan, erakunde hezitzailearen prestakuntza-plana eta norberaren prestakuntza-plana aurrera eraman ahal izateko informazio nahikoa ematen da; gainera, eskura daude irakasleari prozesuan zehar laguntzeko jarraibideak eta tresnak.

Itzultzailea: IVAPeko Itzultzaile Zerbitzu Ofiziala

Bibliografia

- Resolución de 2 de julio de 2020, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el Acuerdo de la Conferencia Sectorial de Educación sobre el marco de referencia de la competencia digital docente. (BOE, 191. zenbakia, 2020/07/13, 50638-50668 or.).
[https://www.boe.es/eli/es/res/2020/07/02/\(2\)](https://www.boe.es/eli/es/res/2020/07/02/(2))
- Resolución de 4 de mayo de 2022, de la Dirección General de Evaluación y Cooperación Territorial, por la que se publica el Acuerdo de la Conferencia Sectorial de Educación, sobre la actualización del marco de referencia de la competencia digital docente (BOE, 116. zenbakia, 2022/05/16, 67979-68026 or.).
[https://www.boe.es/eli/es/res/2022/05/04/\(5\)](https://www.boe.es/eli/es/res/2022/05/04/(5))
- Batlle Rodríguez, J. (2017). Parekoen behaketa irakasleen garapen profesionalen: Video Enhanced Observation (VEO) sistemarekin egindako esperientzia praktiko bat. *e-Hizpide*, 90. <https://doi.org/10.54512/ZNJC2387>
- Bell, M. (2005). *Peer observation partnerships in higher education*. NSW. Higher Education Research and Development Society of Australasia Inc.
- Carr, W. eta Kemmis, S. (1986). *Becoming Critical: Education Knowledge and Action Research*. Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9780203496626>
- Cuesta, A., González, V. eta Pujolà, J.-T. (2022). Irakaskuntzako portfolio digitala: irakasleen etengabeko prestakuntzarako ingurunea. *e-Hizpide*, 100.
<https://doi.org/10.54512/INGR9917>
- Delgado, P. (2020, urriaren 26). *La capacitación en línea, el gran reto de la educación en línea*. Institute for the Future of Education. Tecnológico de Monterrey.
<https://observatorio.tec.mx/edu-news/capacitacion-docente-covid/>
- Edkey, M. T. eta Roehrich, H. (2013). A faculty observation model for online instructors: Observing faculty members in the online classroom. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 16(2).
https://oidla.com/archive/summer162/eskey_roehrich_162.pdf
- Europako Batzordea. (2017). Evaluar la competencia digital docente. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/system/files/2020-11/digcompedu_folleto_10-11-20_es.pdf
- Europako Batzordea. (2021). *Plan de Acción de Educación Digital 2021-2027*.
<https://education.ec.europa.eu/es/focus-topics/digital-education/action-plan>
- Ikaskuntzaren Teknologien Lantaldea (2022). *Irakaskuntzako Konpetentzia Digitalaren Erreferentzia Esparrua*. Digigunea.
https://digigunea.euskadi.eus/documents/29158716/29203644/MRCDD_EUS_V06B_GTTA/e9e81485-c55e-9e28-fce5-c31dea57cad6
- Instituto Nacional de Tecnologías Educativas y de Formación del Profesorado INTEF (2017). *Marco Común de Competencia Digital Docente*. Gobierno de España, Ministerio de Educación, Cultura y Deporte.
https://aprende.intef.es/sites/default/files/2018-05/2017_1020_Marco-Com%C3%BAAn-de-Competencia-Digital-Docente.pdf
- Koehler, M. J. eta Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.
<https://citejournal.org/volume-9/issue-1-09/general/what-is-technological-pedagogicalcontent-knowledge>
- Murua, I. (2016). Euskalategi eta autoikaskuntza-zentroetako irakasleen gaitasun digitalak, IKANOS proiektuaren ikuspegitik. *e-Hizpide*, 89.
<https://doi.org/10.54512/DOYU5465>
- Nokelainen, P. (2005). The technical and pedagogical usability criteria for digital learning material. In P. Kommers & G. Richards (Ed.), *Proceedings of ED-MEDIA 2005--World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications* (1011-1016. or.). Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).
<https://www.learntechlib.org/primary/p/20212>
- Richards, J.R. eta Lockhart, C. (1998). *Estrategias de reflexión sobre la enseñanza sobre la enseñanza de idiomas*. CUP
- Tobin, T. J., Mandernach, B. J. eta Taylor, A. H. (2015). *Evaluating Online Teaching: Implementing Best Practices*. Jossey-Bass.
- Vallejo, C. (2013, apirilaren 4a). Monográfico: Introducción de las tecnologías en la educación TPACK. *Cajón de Sastre*.
<http://recursostic.educacion.es/observatorio/web/es/cajon-de-sastre/38-cajon-de-sastre/1092-monografico-introduccion-de-las-tecnologias-en-la-educacion>